ĢENERĀLADVOKĀTES VERICAS TRSTENJAKAS [*VERICA TRSTENJAK*] SECINĀJUMI,
sniegti 2012. gada 12. janvārī[1]

Lieta C-591/10

Littlewoods Retail Ltd and others
pret
Her Majesty's Commissioners of Revenue and Customs

(High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Apvienotā Karaliste) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

PVN, kas iekasēts, pārkāpjot Savienības tiesības, atmaksāšana — Procentu piemērošana — Vienkāršie procenti — Saliktie procenti — Dalībvalstu procesuālā autonomija — Efektivitātes princips — Līdzvērtības princips

I – Ievads

1. Ar šo *High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division* lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesai tiek uzdoti četri jautājumi par pienākumu, kas izriet no Savienības tiesībām – atmaksāt pievienotās vērtības nodokli, kurš iekasēts, pārkāpjot Savienības tiesības. Iesniedzējtiesa tajā it īpaši lūdz paskaidrot, vai – un ja jā, tad kādā apjomā – dalībvalstij, kura ir iekasējusi PVN, pārkāpdama Savienības tiesību normas pievienotās vērtības nodokļa jomā, papildus pienākumam to atmaksāt ir jāmaksā arī procenti par tā pamatsummu.

II – Atbilstošās tiesību normas

A – *Valsts tiesības*

2. *Value Added Tax Act 1994* (turpmāk tekstā – "1994. gada likums par PVN") ir ietvertas valsts tiesību normas par PVN administrēšanu, iekasēšanu un izpildi, kā arī pārsūdzēšanu īpašā tiesā.

3. Ja nodokļa maksātājs pārmaksā PVN, tad tas saskaņā ar 1994. gada likuma par PVN 80. punktu var prasīt pārmaksātās summas atmaksāšanu. Ciktāl tam ir nozīme šajā lietā, 1994. gada likuma par PVN 80. punktā ir noteikts:

"80. Pārmērīgi prasītā vai pārmaksātā PVN kreditēšana vai atmaksa

1. Ja persona:

a) ir samaksājusi *Commissioners* PVN par noteikto norēķinu periodu (lai kad tas būtu beidzies) un,

1 — Secinājumu oriģinālvaloda – vācu. Tiesvedības valoda – angļu.

b) darot to, kā pievienotās vērtības nodokli ir ieskaitījusi summu, kura nebija maksājama kā pievienotās vērtības nodoklis,

Commissioners ir pienākums kreditēt personai šo summu.

[..]

1.B Ja persona attiecībā uz noteikto norēķinu periodu (lai kad tas būtu beidzies) *Commissioners* kā PVN ir samaksājusi summu, kas nav tam maksājamais PVN, un ja tas nav saistībā ar:

a) summu, kas nebija maksājamais pievienotās vērtības nodoklis, kurš ieskaitīts kā pievienotās vērtības nodoklis, vai

[..],

Commissioners ir pienākums atmaksāt personai šādi samaksāto summu.

2. *Commissioners* ir pienākums kreditēt vai atlīdzināt summu saskaņā ar šo punktu, ja šajā sakarā ir iesniegts pieprasījums.

2. A Ja:

a) pieprasījuma saskaņā ar šī punkta 1. vai 1.A apakšpunktu rezultātā personai ir jākreditē summa un

b) pēc summas ieskaita saskaņā ar šo likumu daļa šīs summas vai visa šī summa paliek personai kreditēta,

Commissioners ir pienākums samaksāt (vai atmaksāt) personai šo atlikušo summu.

[..]

7. Ja vien šajā punktā nav noteikts citādi, *Commissioners* nav pienākuma kreditēt vai atmaksāt iekasētās vai tam samaksātās PVN summas, kas nav tam maksājamais PVN."

4. Ja pieprasījums saskaņā ar 1994. gada likuma par PVN 80. punktu ir apmierināts, nodokļa maksātājam var būt tiesības arī uz procentiem par pārmaksāto summu, ko aprēķina saskaņā ar 1994. gada likuma par PVN 78. punktu. 78. punktā ir noteikts:

"78. Procenti noteiktos iestāžu kļūdas gadījumos

1. Ja *Commissioners* kļūdas dēļ persona:

a) ir samaksājusi *Commissioners* kā PVN summu, kas nebija tās maksājamais nodoklis, un tā rezultātā *Commissioners* saskaņā ar 80. punkta 2.A apakšpunktu ir pienākums samaksāt (vai atmaksāt) tai summu vai

b) nav prasījusi saskaņā ar 25. punktu tās summas kreditēšanu, kuras kreditēšanu tai bija tiesības prasīt un kuru *Commissioners* līdz ar to ir pienākums tai samaksāt, vai

c) (gadījumā, uz ko neattiecas iepriekš minētā a) vai b) daļa) ir samaksājusi *Commissioners* kā PVN summu, kas nebija maksājamais PVN un kuru *Commissioners* līdz ar to ir pienākums tai atmaksāt, vai

d) laikā nav saņēmusi no *Commissioners* tai paredzētās summas saistībā ar PVN maksājumu,

tad, ja un ciktāl *Commissioners* nav pienākuma to darīt, ja tas nav noteikts šajā punktā, *Commissioners* par piemērojamo laikposmu ir jāmaksā personai procenti par šo summu atbilstoši šī punkta noteikumiem.

[..]

3. Šim punktam atbilstošie procenti ir maksājami saskaņā ar 1996. gada likuma par finansēm (*Finance Act 1996*) 197. punktā piemērojamo likmi.

[..]"

III – Fakti un lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

5. Prasītāji pamatlietā Apvienotajā Karalistē ir nodarbojušies vai nodarbojas ar uzņēmējdarbību, kura saistīta ar iepirkšanos pēc kataloga, kuru veicot, tie ar personu, sauktu par "aģentiem", tīkla palīdzību izplata katalogus un pārdod tajos norādītās preces. Aģenti nopelnīja komisijas maksu par pirkumiem, ko tie veikuši vai kas veikta ar to starpniecību ("trešo personu pirkumi"), par ko komisijas maksu varēja saņemt skaidrā naudā, attiecinot to uz agrākiem pašu aģentu veiktiem pirkumiem vai (pēc augstāka kursa) pirkumiem nākotnē.

6. Pamattiesvedībā ir skaidrs, ka komisijas maksa, kas par trešo personu pirkumiem samaksāta laikā no 1973. gada līdz 2004. gada oktobrim saistībā ar PVN aprēķināšanu gan saskaņā ar Savienības tiesībām, gan atbilstoši valsts tiesībām, ir kvalificēta nepareizi, par atsevišķām piegādēm kļūdaini nosakot pārāk lielu ar nodokli apliekamo summu, un tādējādi ticis samaksāts pārāk liels PVN.

7. Kopš 2004. gada oktobra *Her Majesty's Commissioners for Revenue & Customs* (turpmāk tekstā – "atbildētāji pamatlietā") pārmaksāto PVN aptuveni GBP 204 774 763 apmērā atbilstoši 1994. gada likuma par PVN 80. punktam ir atmaksājuši prasītājiem pamatlietā. Turklāt atbildētāji pamatlietā atbilstoši 1994. gada likuma par PVN 78. punktam ir samaksājuši vienkāršos procentus GBP 268 159 135 apmērā.

8. Prasītāji pamatlietā lūdz vēl samaksāt summas kopā aptuveni GBP 1 miljarda apmērā. Tie apgalvo, ka tāds esot bijis labums, ko Apvienotā Karaliste guvusi, izmantojot pārmaksātā nodokļa pamatsummas. Šajā ziņā iesniedzējtiesa 2010. gada 19. maija spriedumā ir nospriedusi, ka šī prasība ir noraidāma saskaņā ar valsts tiesībām, neatsaucoties uz Savienības tiesībām.

9. Tā kā iesniedzējtiesai ir šaubas par šī iznākuma atbilstību Savienības tiesību prasībām, tā ir uzdevusi [Eiropas Savienības] Tiesai šādus jautājumus prejudiciālā nolēmuma pieņemšanai:

"1) Ja nodokļa maksātājs ir pārmaksājis PVN, ko dalībvalsts ir iekasējusi pretēji Savienības tiesību prasībām PVN jomā, vai dalībvalsts paredzētais atlīdzinājums atbilst Savienības tiesībām, ja šis atlīdzinājums ietver tikai: a) pārmaksātās pamatsummas atmaksu un b) vienkāršo procentu par šo summu piemērošanu saskaņā ar tādām valsts tiesību normām kā 1994. gada likuma par pievienotās vērtības nodokli [*Value Added Tax Act 1994*] 78. punkts?

2) Ja tas tā nav, – vai Savienības tiesībās tiek prasīts, lai dalībvalsts paredzētajā atlīdzinājumā būtu iekļauta: a) pārmaksātās pamatsummas atmaksa un b) salikto procentu piemērošana, kas atbilst dalībvalsts rīcībā esošo pārmaksāto summu vērtības izmantošanai un/vai nodokļa maksātāja zaudētās naudas izmantošanas vērtībai?

3) Ja atbilde uz pirmo un otro jautājumu ir noraidoša, – kas vēl papildus pārmaksātās pamatsummas atmaksai ir jāietver atlīdzinājumā, kurš dalībvalstij ir jāsniedz atbilstoši Savienības tiesībām, attiecībā uz pārmaksātās summas vērtības un/vai procentu vērtības izmantošanu?

4) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noraidoša, – vai ar Savienības tiesību efektivitātes principu dalībvalstij tiek prasīts praksē nepiemērot valsts tiesību ierobežojumus (kādi ir 1994. gada likuma par pievienotās vērtības nodokli 78. un 80. punkts) nevienai prasībai vai atlīdzinājumam dalībvalstī, kas citādi būtu pieejami nodokļa maksātājam, lai pamatotu Tiesas atbildē uz pirmajiem trijiem jautājumiem noteiktās Savienības tiesības, vai pietiek ar to, ka valsts tiesa nepiemēro šos ierobežojumus tikai attiecībā uz vienu no šīm prasībām vai atlīdzinājumiem?

Kādi citi principi valsts tiesai vēl ir jāņem vērā, piemērojot šīs Savienības tiesības, lai tiktu ievērots Savienības tiesībās paredzētais efektivitātes princips?"

IV – Tiesvedība Tiesā

10. Lēmums par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas datēts ar 2010. gada 4. novembri, Tiesas kancelejā tika saņemts 2010. gada 14. decembrī. Rakstveida procesā apsvērumus iesniedza prasītāji pamatlietā, Apvienotā Karaliste, Vācijas Federatīvā Republika, Kipras Republika, Nīderlandes Karaliste, Francijas Republika, Somijas Republika, kā arī Eiropas Komisija. 2011. gada 22. novembra tiesas sēdē piedalījās prasītāju pamatlietā, Apvienotās Karalistes un Komisijas pārstāvji.

V – Lietas dalībnieku argumenti

A – *Pirmais, otrais un trešais prejudiciālais jautājums*

11. *Komisija* uzskata, ka uz pirmo, otro un trešo prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka tad, ja nodokļa maksātājs ir pārmaksājis PVN, ko dalībvalsts ir iekasējusi pretēji Savienības tiesību prasībām PVN jomā, tāds atlīdzinājums, kas ietver tikai pārmaksātās pamatsummas atmaksu un vienkāršo procentu par šo summu piemērošanu, atbilst Savienības tiesībām tiktāl, ciktāl ar šo atlīdzinājumu tiek nodrošināta samērīga atmaksa vai samērīga kompensācija par [nespēju] izmantot zaudēto naudu un ciktāl valsts tiesībās nav paredzēts plašāks atlīdzinājums attiecībā uz citiem nodokļiem.

12. *Apvienotās Karalistes*, *Kipras Republikas*, *Francijas Republikas* un *Vācijas Federatīvās Republikas valdības* uz pirmo prejudiciālo jautājumu atbild tādējādi, ka dalībvalsts paredzētais atlīdzinājums, kurā tad, ja PVN iekasēts, pārkāpjot Savienības tiesības, ir paredzēta pārmaksātās pamatsummas atmaksa, kā arī vienkāršo procentu piemērošana par šo summu saskaņā ar valsts tiesību normām, atbilst Savienības tiesībām. Arī *Somijas valdība* uz pirmo prejudiciālo jautājumu atbild tāpat un turklāt uzsver, ka būtu jāievēro efektivitātes un līdzvērtības principi. *Nīderlandes valdība* līdzīgi norāda, ka Savienības tiesībās dalībvalstīm nav noteikts pienākums saistībā ar PVN, kurš iekasēts, pārkāpjot Savienības tiesības, atmaksu maksāt saliktos procentus. Tādēļ, pēc Apvienotās Karalistes un Kipras Republikas valdību, kā arī Nīderlandes un Somijas valdību uzskatiem, uz otro, trešo un ceturto prejudiciālo jautājumu nebūtu jāatbild.

13. Atbildot uz pirmo, otro un trešo prejudiciālo jautājumu, *prasītāji pamatlietā* atbalsta viedokli, ka ar atlīdzinājumu, kas dalībvalstīm jāparedz, lai atmaksātu PVN, kurš iekasēts, pārkāpjot Savienības tiesības, esot jāpanāk, ka tiek izlīdzināts ieguvums, kas dalībvalstij radies, izmantojot pamatsummu, kura saņemta, pārkāpjot Savienības tiesības. Tas, vai atlīdzinājumā papildus pārmaksātās pamatsummas atmaksai būtu jāparedz arī vienkāršo procentu piemērošana, salikto procentu piemērošana vai cita procentu aprēķināšanas formula, esot jākonstatē valstu tiesām.

B – *Ceturtais prejudiciālais jautājums*

14. *Prasītāji pamatlietā* uzskata, ka uz ceturto prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka Savienības tiesībām pretējs valsts ierobežojums (kāds ietverts 1994. gada likuma par PVN 78. un 80. punktā) no Savienības tiesībām izrietošu prasību īstenošanai, kurš attiecas uz diviem dažādiem valsts atlīdzinājumiem, attiecībā uz šiem abiem atlīdzinājumiem būtu jāatstāj nepiemērots, ja persona, kurai ir tiesības uz atmaksājumu, saskaņā ar valsts tiesībām drīkst brīvi izvēlēties vienu vai otru atlīdzinājumu.

15. Pēc *Komisijas* uzskatiem, uz ceturto jautājumu nav jāatbild. Ja Tiesa tomēr izlemtu atbildēt uz šo jautājumu, tad atbildei esot jābūt tādai, ka 1994. gada likuma par PVN 78. punkts kopumā ir jāatstāj nepiemērots gadījumā, ja izrādītos, ka šī norma neatbilst Savienības tiesībām.

VI – Juridiskais vērtējums

A – *Pirmais, otrais un trešais prejudiciālais jautājums*

16. Ar pirmo, otro un trešo prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā lūdz paskaidrot, kā par labu PVN maksātājam, kuram ir tiesības uz atmaksājumu, ir piemērojami procenti par PVN, kas iekasēts, pārkāpjot Savienības tiesības, tādā gadījumā, kāds ir [aplūkots] pamata tiesvedībā. Šajā ziņā iesniedzējtiesa it īpaši vaicā, vai valsts tiesībās papildus pārmaksātās pamatsummas atmaksai ir jābūt paredzētai procentu piemērošanai par šo summu "vienkāršo" procentu veidā (pirmais prejudiciālais jautājums), "salikto" procentu veidā (otrais prejudiciālais jautājums) vai citādu procentu veidā, kas sīkāk jānosaka Tiesai (trešais prejudiciālais jautājums).

17. Ar "vienkāršo" procentu piemērošanu iesniedzējtiesa saprot procentu piemērošanu, nepieskaitot procentus par pagājušajiem aprēķina laikposmiem. Turpretim procentu piemērošana "salikto" procentu veidā nozīmējot, ka procenti par pagājušajiem aprēķina laikposmiem tiek ierakstīti kapitālā, tādējādi tiem kļūstot par daļu no aprēķinu bāzes attiecībā uz turpmākajiem procentu piemērošanas laikposmiem.

18. Atskaites punkts atbildei uz pirmo, otro un trešo prejudiciālo jautājumu ir konstatējums, ka jautājums par procentu piemērošanu PVN, kas iekasēts, pārkāpjot Savienības tiesības, nav ticis skaidri standartizēts nedz Otrajā PVN direktīvā [2], nedz Sestajā direktīvā [3].

19. Turklāt jāuzsver, ka prasītāji pamatlietā nav cēluši prasības atlīdzināt zaudējumus, kas nodarīti ar Apvienotās Karalistes izdarīto Savienības tiesību pārkāpumu [4]. Kā izriet no iesniedzējtiesas izklāsta, pamata tiesvedībā ir skaidrs, ka nav izpildīti nosacījumi prasībai par valsts atbildību saskaņā ar Savienības tiesībām. Tādējādi pamata tiesvedībā jautājums ir par tādām prasībām atmaksāt PVN, kurš iekasēts, pārkāpjot Savienības tiesības, kuras nav kvalificējamas kā prasības par zaudējumu atlīdzību.

2 — Padomes 1967. gada 11. aprīļa Otrā direktīva 67/228/EEK par to, kā saskaņojami dalībvalstu tiesību akti par apgrozījuma nodokļiem - Kopējās pievienotās vērtības sistēmas struktūra un piemērošanas noteikumi (OV 71, 1303. lpp.).

3 — Padomes 1977. gada 17. maija Sestā direktīva 77/388/EEK par to, kā saskaņojami dalībvalstu tiesību akti par apgrozījuma nodokļiem - Kopēja pievienotās vērtības nodokļu sistēma: vienota aprēķinu bāze (OV L 145, 1. lpp.).

4 — Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Savienības tiesības pieļauj, ka prasība atlīdzināt zaudējumus, kas nodarīti ar Savienības tiesību pārkāpumu, tiek celta vienlaicīgi ar prasību par nepamatotu maksājumu atmaksāšanu; skat. 2011. gada 20. oktobra spriedumu lietā C-94/10 *Danfoss* un *Sauer-Danfoss* (Krājums, I-9963. lpp., 32. punkts).

20. Ņemot vērā šos paskaidrojumus, lai atbildētu uz pirmo, otro un trešo prejudiciālo jautājumu, ir jāpamatojas uz Tiesas pastāvīgo judikatūru, saskaņā ar kuru dalībvalstīm principā ir jāatmaksā maksājumi, kas iekasēti, pārkāpjot Savienības tiesības [5]. No tā izrietošā nodokļa maksātāja prasība atmaksāt maksājumus, kas iekasēti, pārkāpjot Savienības tiesības, izriet no attiecīgajām personām Savienības tiesību normās, kurās šādi maksājumi ir aizliegti, piešķirtajām tiesībām un tās papildina [6].

21. Lai tiesā īstenotu šādas no Savienības tiesībām izrietošas atmaksāšanas prasības, personām, kurām ir tiesības uz atmaksājumu, ir jāvēršas dalībvalstu tiesās [7].

22. Ja nav skaidra Savienības tiesiskā regulējuma, arī konkrēti procesuālie noteikumi par atmaksāšanas prasībām ir jāizstrādā dalībvalstīm, kurām šajā saistībā, protams, vienmēr ir jāievēro līdzvērtības un efektivitātes principi [8]. Šajā ziņā visām dalībvalstīm ir jānosaka kompetentās tiesas un jāreglamentē procesuālie noteikumi attiecībā uz atmaksāšanas prasībām, turklāt šie noteikumi nedrīkst būt mazāk labvēlīgi par atbilstošajiem noteikumiem attiecībā uz valsts prasībām (līdzvērtības princips) un ar Savienības tiesību sistēmu piešķirto tiesību īstenošana nedrīkst tikt padarīta praktiski neiespējama vai tikt pārmērīgi apgrūtināta (efektivitātes princips) [9].

23. Šis dalībvalstu uzdevums izstrādāt procesuālos noteikumus attiecībā uz fizisko un juridisko personu prasībām, kas izriet no Savienības tiesībām, un dalībvalstīm šajā ziņā piešķirtā rīcības brīvība tradicionāli tiek apkopoti jēdzienā "dalībvalstu procesuālā autonomija". Šis jēdziens gan ir visai maldinošs un neprecīzs. Ja vārds "autonomija", šķiet, nozīmē plašu dalībvalstu rīcības brīvību, paredzot procesuālos noteikumus, tad saskaņā ar Tiesas judikatūru šādas absolūtas rīcības brīvības nav. Tas tādēļ, ka, pirmkārt, Tiesa minētajā judikatūras virzienā pamatojas uz dalībvalstīm Savienības tiesībās noteikto pienākumu procesuāli padarīt iespējamu no Savienības tiesībām izrietošo prasību īstenošanu [10]. Tādējādi lēmums par to, vai procesuālie noteikumi no Savienības tiesībām izrietošu prasību īstenošanai tiek paredzēti vai netiek, nav dalībvalstu ziņā. Otrkārt, rīcības brīvība, kāda dalībvalstīm piemīt, tām paredzot piemērojamās procedūras un procesuālos noteikumus, ir ierobežota ar efektivitātes un līdzvērtības principiem.

5 — 2011. gada 15. septembra spriedums lietā C-310/09 *Accor* (Krājums, I-8115. lpp., 71. punkts), 2003. gada 2. oktobra spriedums lietā C-147/01 *Weber's Wine World* u.c. (*Recueil*, I-11365. lpp., 93. punkts) un 2001. gada 8. marta spriedums apvienotajās lietās C-397/98 un C-410/98 *Metallgesellschaft* u.c. (*Recueil*, I-1727. lpp., 84. punkts).

6 — Skat. spriedumu lietā *Danfoss* un *Sauer-Danfoss* (minēts 4. zemsvītras piezīmē, 20. punkts), 2011. gada 6. septembra spriedumu lietā C-398/09 *Lady & Kid* u.c. (Krājums, I-7375. lpp., 17. punkts), 2010. gada 28. janvāra spriedumu lietā C-264/08 *Direct Parcel Distribution Belgium* (Krājums, I-731. lpp., 45. punkts), 1997. gada 14. janvāra spriedumu apvienotajās lietās no C-192/95 līdz C-218/95 *Comateb* u.c. (*Recueil*, I-165. lpp., 20. punkts) un 1983. gada 9. novembra spriedumu lietā 199/82 *San Giorgio* (*Recueil*, 3595. lpp., 12. punkts).

7 — LESD tiesības tieši celt prasību ES Tiesā privātpersonām ir piešķirtas tikai dažos ļoti īpašos procesos, – tā, piemēram, fizisko vai juridisko personu tiesības celt prasību atbilstoši LESD 263. panta 4. punktam, 268. pantam vai 270. pantam. Šajā ziņā skat. arī Basedow, J., "Der Europäische Gerichtshof und das Privatrecht", *Archiv für die civilistische Praxis*, Sējums 210 (2010), 157. lpp., 192. un nākamais punkts, kur nespējā privāto tiesību subjektiem Savienības tiesās ierosināt strīdus par tiesībām, kas izriet no Savienības tiesībām, tiek saskatīts neapmierinošs savstarpējās Savienības procesuālo un materiālo tiesību saistības trūkums.

8 — Skat. spriedumu lietā *Danfoss* un *Sauer-Danfoss* (minēts 4. zemsvītras piezīmē, 24. punkts), 2005. gada 6. oktobra spriedumu lietā C-291/03 *MyTravel* (Krājums, I-8477. lpp., 17. punkts) un spriedumu lietā *Weber's Wine World* u.c. (minēts 5. zemsvītras piezīmē, 103. punkts).

9 — Skat. spriedumu lietā *Accor* (minēts 5. zemsvītras piezīmē, 79. punkts), 2010. gada 8. jūlija spriedumu lietā C-246/09 *Bulicke* (Krājums, I-7003. lpp., 25. punkts), 2007. gada 13. marta spriedumu lietā C-524/04 *Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation* (Krājums, I-2107. lpp., 111. punkts) un 2006. gada 12. decembra spriedumu lietā C-446/04 *Test Claimants in the FII Group Litigation* (Krājums, I-11753. lpp., 203. punkts).

10 — Šajā ziņā skat. jau 1976. gada 16. decembra spriedumu lietā 33/76 *Rewe-Zentralfinanz* un *Rewe-Zentral* (*Recueil*, 1989. lpp.), kas Tiesas judikatūrā ir pamatspriedums par dalībvalstu procesuālās autonomijas jēdzienu. Minētajā spriedumā, kurā bija aplūkota termiņu, kas valsts tiesībās paredzēti no Savienības tiesībām izrietošu prasību īstenošanai tiesā, atbilstība Savienības tiesībām, Tiesa dalībvalstu procesuālās autonomijas jēdzienu ir saistījusi ar tagad LES 4. panta 3. punktā reglamentēto Savienības un dalībvalstu lojālas sadarbības principu. No šī principa tā it īpaši ir secinājusi, ka uzdevums garantēt pilsoņiem no Savienības tiešās iedarbības izrietošo tiesību aizsardzību, ir jāpilda valstu tiesām. Šī dalībvalstu uzdevuma mērķis ir nodrošināt pilnīgu Savienības tiesību iedarbību, un tas ir cieši saistīts ar efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principu vai ar pamattiesībām uz tiesību efektīvu aizsardzību atbilstoši Pamattiesību hartas 47. pantam. Par šo sakarību starp dalībvalstu pienākumiem saskaņā ar LES 4. pantu, pilnīgas Savienības tiesību iedarbības nodrošināšanu un efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principu vai ar pamattiesībām uz tiesību efektīvu aizsardzību atbilstoši Pamattiesību hartas 47. pantam skat. 2008. gada 15. aprīļa spriedumu lietā C-268/06 *Impact* (Krājums, I-2483. lpp., 41. un nākamie punkti).

24. Tātad "procesuālās *autonomijas*" pamatprincips nesniedz dalībvalstīm īstu autonomiju, bet gan drīzāk zināmu rīcības brīvību saistībā ar procesuālo noteikumu izstrādi attiecībā uz tādām no Savienības tiesībām izrietošām prasībām, kuru īstenošana tiesā nav sīki reglamentēta Savienības tiesībās [11]. Turklāt dalībvalstu "*procesuālā* autonomija" Tiesas judikatūrā nav aprobežojusies ar procesuāli tiesiskiem jautājumiem. Gluži otrādi, tā daļēji aptver arī no Savienības tiesībām izrietošu prasību saturisko risināšanu [12]; tādējādi procesuālā autonomija vienlaikus ietver arī zināmu dalībvalstu *remedial autonomy* [tiesību aizsardzības līdzekļu autonomiju] [13].

25. Lai gan "dalībvalstu procesuālās autonomijas" jēdziens tātad ir divējādi neprecīzs, Tiesas judikatūrā tas tomēr ir atzīts par īpaši ietekmīgu jēdzienu [14]. Ņemot vērā manus iepriekš izklāstītos paskaidrojumus, arī es to turpmāk izmantošu.

26. Saistībā ar judikatūru par dalībvalstu procesuālo autonomiju Tiesa jau vairākkārt ir paudusi viedokli jautājumā par procentu piemērošanu summām, kas iekasētas, pārkāpjot Savienības tiesības. Šajā ziņā tā atsevišķos spriedumos tomēr ir noteikusi atšķirīgas nianses, pamatojoties uz kurām var nošķirt divus dažādus judikatūras virzienus.

27. Vienā virknē spriedumu – it īpaši senāku spriedumu – Tiesa ir nolēmusi, ka jautājums par procentu maksāšanu par summām, kas saskaņā ar Savienības tiesībām iekasētas nelikumīgi, ir papildjautājums, kas jārisina saskaņā ar valsts tiesībām. Šajā ziņā dalībvalstīm it īpaši ir jāatrisina jautājums par procentu samaksu, ieskaitot jautājumu par brīdi, no kura procenti ir aprēķināmi, un procentu likmi. Tā Tiesa ir lēmusi spriedumos lietā *Roquette Frères*/Komisija [15] un lietā *Express Dairy Foods* [16]. Šis judikatūras virziens tostarp ir apstiprināts spriedumā apvienotajās lietās *Ansaldo Energia* [17], kā arī spriedumā lietā *N* [18].

28. Turpretim otrā virknē spriedumu – it īpaši jaunāku spriedumu – Tiesa ir nolēmusi, ka nodokļa maksātājam saskaņā ar Savienības tiesībām ir tiesības prasīt, lai tiktu samaksāti procenti par maksājumiem, kuri iekasēti, pārkāpjot Savienības tiesības. Šis judikatūras virziens sākās ar spriedumu apvienotajās lietās *Metallgesellschaft* u.c. [19], kurā Tiesai bija jāizskata lieta par Savienības tiesībām pretēju priekšnodokļa maksājumu. Minētajā spriedumā tā gan vispirms apstiprināja savu senāko judikatūru, saskaņā ar kuru valsts tiesai ir jāatrisina visi ar nepareizi iekasēto maksājumu atmaksu saistītie papildjautājumi, piemēram, procentu samaksa, ieskaitot jautājumu par brīdi, no kura procenti ir aprēķināmi, un procentu likmi [20]. Pēc tam Tiesa tomēr ir paskaidrojusi, ka tad, ja pretēji Savienības tiesībām nodokļi ir iekasēti priekšlaicīgi, Savienības tiesībās ir noteikts, ka tiek piespriests maksāt

11 — Šajā ziņā it īpaši skat. Kakouris, C. N., "Do the Member States possess judicial procedural ‚autonomy'?", *C.M.L. Rev.*, 1997, 1389. un nākamās lpp. Skat. arī Van Gerven, W., "Of Rights, Remedies and Procedures", *C.M.L. Rev.*, 2000, 501. un 502. lpp., kurā tostarp ir ierosināts procesuālās autonomijas jēdzienu aizstāt ar dalībvalstu procesuālās kompetences jēdzienu. Tāpat arī Delicostopoulos, J., "Towards European Procedural Primacy in National Legal Systems", *ELJ*, 2003, 599. un nākamās lpp., kas šajā ziņā balstīts uz dalībvalstu procesuālās kompetences un Savienības procesuālo tiesību pārākuma sajaukumu.

12 — Skat. 2006. gada 4. jūlija spriedumu lietā C-212/04 *Adeneler* u.c. (Krājums, I-6057. lpp., 90. un nākamie punkti), kurā Tiesa tostarp ir atgriezusies pie procesuālās autonomijas principa, lai atbildētu uz jautājumu, kādi pasākumi vai sankcijas dalībvalstīm ir jāparedz, lai novērstu no Savienības tiesībām izrietošu tiesību neievērošanu, par ko ir minētā tiesvedība. Tāpat arī skat. 2006. gada 7. septembra spriedumus lietā C-53/04 *Marrosu* un *Sardino* (Krājums, I-7213. lpp., 50. un nākamie punkti) un lietā C-180/04 *Vassallo* (Krājums, I-7251. lpp., 35. un nākamie punkti).

13 — Par to skat. Trstenjak, V. un Beysen, E., "European Consumer Protection Law: Curia semper dabit remedium?", *C.M.L. Rev.*, 2011, 95., 104. un nākamās lpp.

14 — Par dalībvalstu procesuālās autonomijas nozīmi Eiropas civilprocesa tiesību sistēmā skat. arī Wagner, G., izdevumā: Stein un Jonas, *Kommentar zur Zivilprozessordnung*, 22. izdevums, Tībingene, 2011, ievads pirms 1. panta, 68. un nākamais punkts.

15 — 1976. gada 21. maija spriedums lietā 26/74 *Roquette Frères*/Komisija (*Recueil*, 677. lpp., 11. un nākamais punkts).

16 — 1980. gada 12. jūnija spriedums lietā 130/79 *Express Dairy Foods* (*Recueil*, 1887. lpp., 16. un nākamais punkts).

17 — 1998. gada 15. septembra spriedums apvienotajās lietās C-279/96, C-280/96 un C-281/96 *Ansaldo Energia* u.c. (*Recueil*, I-5025. lpp., 28. punkts).

18 — 2006. gada 7. septembra spriedums lietā C-470/04 *N* (Krājums, I-7409. lpp., 60. punkts).

19 — 2001. gada 8. marta spriedums apvienotajās lietās C-397/98 un C-410/98 *Metallgesellschaft* u.c. (*Recueil*, I-1727. lpp.).

20 — Turpat, 86. punkts.

procentus. Turklāt Tiesa ir īpaši norādījusi, ka Savienības tiesību norma, ar ko ir liegta priekšlaicīga iekasēšana, dod nodokļa maksātājam tiesības prasīt procentus par priekšnodokli laikā no priekšnodokļa – kas ir pretrunā Savienības tiesībām – samaksas līdz brīdim, kad šis maksājums jāveic, – kas atbilst Savienības tiesībām [21].

29. Šis jaunais judikatūras virziens ir apstiprināts spriedumos lietā *Test Claimants in the FII Group Litigation* [22] un lietā *Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation* [23]. Turklāt abos spriedumos ir sniegti skaidri pierādījumi tam, ka spriedumā apvienotajās lietās *Metallgesellschaft* u.c. izklāstītie argumenti par Savienības tiesībām pretējiem priekšnodokļa maksājumiem ir izmantojami arī gadījumos, kad nodokļu iekasēšana kopumā ir bijusi pretrunā Savienības tiesībām. Tas arī ir loģiski. Jo, lai pamatotu no Savienības tiesībām izrietošu prasību maksāt procentus pretēji Savienības tiesībām samaksātu priekšnodokļa maksājumu dēļ, Tiesa balstās uz konstatējumu, ka, tā kā priekšlaicīgi maksājamā nodokļa dēļ naudas summas nav bijušas pieejamas, nodokļa maksātājam ir radušies zaudējumi, turklāt šie zaudējumi ir kvalificējami kā summas, ko dalībvalsts ieturējusi, pārkāpjot Savienības tiesības, vai kas dalībvalstij samaksātas, pārkāpjot Savienības tiesības [24]. Tā kā arī Savienības tiesībām pretēja maksājumu iekasēšana izraisa nespēju rīkoties ar iekasētajām summām līdz brīdim, kad tās tiek atmaksātas, nav nekāda acīmredzama pamata nošķirt no Savienības tiesībām izrietošās nodokļa maksātāja tiesības prasīt procentu samaksu saistībā ar priekšnodokļa maksājumiem, ar kuriem pārkāptas Savienības tiesības, un šādām tiesībām saistībā ar maksājumiem vispār, ar kuriem pārkāptas Savienības tiesības.

30. No šiem apsvērumiem izriet, ka dalībvalstīm, kuras iekasējušas maksājumus, pārkāpjot Savienības tiesības, saskaņā ar jaunāko Tiesas judikatūru principā ir gan jāatmaksā maksājumi, kas iekasēti, pārkāpjot Savienības tiesības, gan arī jāmaksā procenti, lai kompensētu nespēju rīkoties ar samaksātajām summām. Tātad nodokļa maksātājam ir tiesības uz maksājuma atmaksāšanu, kā arī tiesības uz procentu samaksu. Šo nodokļa maksātāja tiesību pamatojums ir rodams Savienības tiesību normās, ar kurām iekasētie maksājumi ir aizliegti.

31. Piemērojot judikatūru par dalībvalstu procesuālo autonomiju, konkrētie saturiskie un procesuāli tiesiskie noteikumi no Savienības tiesībām izrietošajām nodokļa maksātāju tiesībām prasīt procentu samaksu ir jāizstrādā dalībvalstīm. Tātad dalībvalstīm, ievērojot efektivitātes un līdzvērtības principus, ir jāparedz procentu piemērošanas noteikumi. Šajos noteikumos ietilpst arī lēmums par to, vai procenti tiek piemēroti pēc "vienkāršo procentu" sistēmas vai arī drīzāk pēc "salikto procentu" sistēmas.

32. No iesniedzējtiesas izklāsta var secināt, ka Apvienotā Karaliste ir izpildījusi savu Savienības tiesībās noteikto pienākumu – PVN maksātājiem, kuriem ir tiesības uz atmaksājumu, piešķirt tiesības prasīt procentu samaksu. Savukārt strīds ir par to, vai Apvienotā Karaliste, paredzēdama noteikumus par šīm tiesībām prasīt procentu samaksu, ir pārkāpusi efektivitātes principu vai līdzvērtības principu, jo tikusi noteikta tikai procentu piemērošana pamatsummai "vienkāršo" procentu veidā.

33. Manuprāt, uz jautājumu, vai ir ievērots efektivitātes princips, uzreiz var atbildēt apstiprinoši.

21 — Turpat, 87. un 89. punkts.

22 — Minēts 9. zemsvītras piezīmē, 202. un nākamie punkti.

23 — Minēts 9. zemsvītras piezīmē, 112. punkts.

24 — It īpaši skat. spriedumu lietā *Test Claimants in the FII* [*Group Litigation*] (minēts 9. zemsvītras piezīmē, 205. punkts).

34. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ar efektivitātes principu dalībvalstīm ir aizliegts padarīt praktiski neiespējamu vai pārmērīgi grūtu to tiesību īstenošanu, kas piešķirtas ar Savienības tiesību sistēmu [25]. Tātad saistībā ar noteikumu izstrādi par tiesībām prasīt procentu samaksu, kuras izriet no Savienības tiesībām, jautājums par efektivitātes principa pārkāpumu rastos tikai tad, ja rezultātā tiktu piemēroti tik mazi procenti, ka ar tiem no Savienības tiesībām izrietošās tiesības prasīt procentu samaksu saturiski tiktu pārmērīgi mazinātas.

35. Šajā ziņā no lēmuma lūgt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka par PVN, kurš, pārkāpjot Savienības tiesības, iekasēts no prasītājiem pamatlietā, Apvienotā Karaliste ir samaksājusi procentus atbilstoši 1994. gada likuma par PVN 78. punktam.

36. Procenti, uz ko attiecas 1994. gada likuma par PVN 78. punkts, tiek aprēķināti atbilstoši *Finance Act 1996* [1996. gada likuma par finansēm] 197. punktam un *Air Passenger Duty and Other Indirect Taxes (Interest Rate) Regulations 1998* [1998. gada noteikumiem par gaisa pasažieru nodevām un citiem netiešiem nodokļiem (procentu likme)]. Šo noteikumu sekas būtībā ir tādas, ka kopš 1998. gada saistībā ar 78. punktu likmes tiek noteiktas, izmantojot formulu, kas ir attiecināma uz sešu klīringa banku vidējo aizdevuma likmju bāzi, ko sauc par "atsauces likmi". Attiecībā uz laiku no 1973. līdz 1998. gadam likmes ir noteiktas 1998. gada noteikumu 7. tabulā. Saskaņā ar 78. punktu piemērojamā procentu likme ir atsauces likme, no kuras tiek atskaitīts 1 %. [Minētajā] 78. punktā ir definēts arī "piemērojamais laikposms", par kuru ir maksājami procenti. Apstākļos, kas ir aplūkoti pamata tiesvedībā, tas sākas ar dienu, kad *Commissioners* ir saņēmuši pārmaksāto summu, un beidzas dienā, kad *Commissioners* devuši rīkojumu izmaksāt summu, par kuru ir maksājami procenti.

37. Piemērojot šos noteikumus, Apvienotā Karaliste ir atmaksājusi prasītājiem pamatlietā PVN, kurš, pārkāpjot Savienības, bija saņemts laikā no 1973. līdz 2004. gadam, aptuveni GBP 204 774 763 apmērā kopā ar vienkāršajiem procentiem GBP 268 159 135 apmērā. Ievērojot to, prasītājiem pamatlietā tika piešķirtas tiesības prasīt vienkāršos procentus atbilstoši 1994. gada likuma par PVN 78. punktam, saskaņā ar kuru procentu summa, kas pienākas par aptuveni 30 gadu ilgu laikposmu (GBP 268 159 135) par vairāk nekā 25 % pārsniedz pamatsummu (GBP 204 774 763). Šī procentu piemērošana atbilstoši 1994. gada likuma par PVN 78. punktam, manuprāt, pilnībā atbilst efektivitātes principam.

38. Turpretim uz jautājumu, vai vienkāršo procentu piemērošana atbilstoši 1994. gada likuma par PVN 78. punktam tādā tiesvedībā, kāda ir tiesvedība pamatlietā, atbilst arī līdzvērtības principam, nevar tik vienkārši atbildēt.

39. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru atbilstoši līdzvērtības principam visiem noteikumiem, kas piemērojami prasībām, ir jābūt piemērojamiem neatkarīgi no tā, vai prasības ir pamatotas ar Savienības tiesību pārkāpumu vai arī ar valsts tiesību neievērošanu [26]. Izskatāmajā tiesvedībā tas nozīmē, ka noteikumi par tiesībām prasīt procentu samaksu par PVN, kas iekasēts, pārkāpjot Savienības tiesības, nedrīkst būt mazāk labvēlīgi par noteikumiem attiecībā uz līdzīgām prasībām maksāt procentus, kuras izriet no valsts tiesību pārkāpuma (turpmāk tekstā – "līdzīgas valsts prasības maksāt procentus"). Šajā ziņā nosacījums tam, lai valsts prasības maksāt procentus, kas izmantojamas par pamatu salīdzinājumam, būtu līdzīgas, ir tāds, lai šīs prasības, ņemot vērā to priekšmetu un galvenos elementus, varētu tikt uzskatītas par līdzīgām [27].

25 — Skat. spriedumu lietā *Accor* (minēts 5. zemsvītras piezīmē, 79. punkts) un 2011. gada 30. jūnija spriedumu lietā C-262/09 *Meilicke* u.c. (Krājums, I-5669. lpp., 55. punkts).

26 — Skat. 2010. gada 15. aprīļa spriedumu lietā C-542/08 *Barth* (Krājums, I-3189. lpp., 19. punkts), 2010. gada 26. janvāra spriedumu lietā C-118/08 *Transportes Urbanos y Servicios Generales* (Krājums, I-635. lpp., 33. punkts) un 2006. gada 19. septembra spriedumu apvienotajās lietās C-392/04 un C-422/04 *i-21 Germany* un *Arcor* (Krājums, I-8559. lpp., 62. punkts).

27 — Skat. spriedumus lietā *Transportes Urbanos y Servicios Generales* (minēts 26. zemsvītras piezīmē, 35. punkts), lietā *Bulicke* (minēts 9. zemsvītras piezīmē, 28. punkts) un 2000. gada 16. maija spriedumu lietā C-78/98 *Preston* u.c. (*Recueil*, I-3201. lpp., 49. punkts).

40. Tādējādi, lai atbildētu uz jautājumu par līdzvērtības principa ievērošanu, iesniedzējtiesai, kurai vienīgajai ir tieši zināmi procentu piemērošanas noteikumi attiecībā uz atmaksāšanas prasībām pret valsti, ir jāizpēta, vai noteikumi, kas attiecībā uz procentu piemērošanu par PVN, kurš iekasēts, pārkāpjot Savienības tiesības, ir spēkā atbilstoši 1994. gada likuma par PVN 78. punktam, atbilst noteikumiem, kas ir spēkā attiecībā uz līdzīgām valsts tiesībās paredzētām prasībām maksāt procentus, vai neatbilst tiem.

41. Šajā ziņā ir jānorāda, ka šīs tiesvedības dalībnieki atšķirīgi nosaka izmantojamo līdzīgo valsts prasību maksāt procentus loku.

42. Pēc Komisijas uzskatiem, saistībā ar pārbaudi attiecībā uz līdzvērtības principu ir jāsalīdzina procentu piemērošana par PVN, kas iekasēts, pārkāpjot Savienības tiesības, un procentu piemērošana, kad nelikumīgi tiek iekasēti citi nodokļi. Tādējādi saskaņā ar šo izklāstu procentu piemērošana par PVN, kas iekasēts, pārkāpjot Savienības tiesības, būtu jāsalīdzina ar procentu piemērošanu, kāda saskaņā ar valsts tiesībām ir paredzēta gadījumā, kad ir nelikumīgi iekasēti tiešie vai netiešie nodokļi, izņemot PVN.

43. Savukārt Apvienotās Karalistes valdība norāda, ka procentu piemērošana par PVN, kas iekasēts, pārkāpjot Savienības tiesības, varot tikt salīdzināta vienīgi ar procentu piemērošanu par nelikumīgi iekasētiem netiešajiem nodokļiem, nevis ar procentu piemērošanu par nelikumīgi iekasētiem tiešajiem nodokļiem.

44. Tomēr, pēc Nīderlandes valdības uzskatiem[28], saskaņā ar līdzvērtības principu tādā gadījumā kā šis prasības atmaksāt nelikumīgi iekasētu PVN ir jāizskata tāpat kā valsts prasības atmaksāt līdzīgas nodevas vai nodokļus. Tātad saskaņā ar šo izklāstu vispirms būtu jānoskaidro, kuri nodokļi un nodevas ir salīdzināmi ar PVN. Pēc tam būtu jāsalīdzina noteikumi par procentu piemērošanu šādu līdzīgu nodokļu un nodevu nelikumīgas iekasēšanas gadījumā ar noteikumiem par procentu piemērošanu PVN jomā.

45. Šajā ziņā Francijas valdība[29] norāda uz Tiesas judikatūru, saskaņā ar kuru valsts atmaksāšanas [noteikumu] izstrāde atbilst līdzvērtības principam, ja tā ir vienādi piemērojama visām prasībām, neatkarīgi no tā, vai prasības ir pamatotas ar Savienības tiesību vai valsts tiesību pārkāpumu, ja vien jautājums ir par vienāda veida nodevām vai nodokļiem.

46. Šie atšķirīgie Komisijas, Apvienotās Karalistes valdības un Nīderlandes un Francijas valdību apsvērumi skaidri liecina, ka konkrēti izpētīt līdzīgas valsts prasības maksāt procentus tādā lietā, kāda ir pamatlieta, var izrādīties ļoti grūti.

47. Lai izpētītu līdzīgas valsts prasības maksāt procentus, iesniedzējtiesai ir jāpamatojas uz galvenajiem elementiem no Savienības tiesībām izrietošā prasībā maksāt procentus par nelikumīgi iekasētu PVN. Šajā ziņā līdzīgas noteikti ir prasības maksāt procentus par netiešajiem nodokļiem, kas iekasēti, pārkāpjot valsts tiesības. Turpretim uz jautājumu, vai arī prasības maksāt procentus par tiešajiem nodokļiem vai nodevām, kas iekasēti, pārkāpjot valsts tiesības, tādā lietā, kāda ir šī lieta, ir jāvērtē kā līdzīgas valsts prasības maksāt procentus, *in abstracto* nevar atbildēt[30]. Ja šis jautājums pamatlietā, aplūkojot līdzvērtības principu, būtu jāuzdod *de facto*, iesniedzējtiesai ar jaunu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu būtu detalizēti jālūdz Tiesai sīkāks paskaidrojums par atbilstošo valsts prasību maksāt procentus līdzību.

28 — Nīderlandes valdības rakstveida apsvērumi, 21. punkts.

29 — Francijas valdības rakstveida apsvērumi, 55. punkts.

30 — Šajā ziņā skat. arī 2007. gada 15. marta spriedumu lietā C-35/05 *Reemtsma Cigarettenfabriken* (Krājums, I-2425. lpp., 43. un nākamie punkti), kurā Tiesa, izvērtējot tiešo un netiešo nodokļu salīdzināmību, ir secinājusi, ka tiešo nodokļu sistēma kopumā nav saistīta ar PVN sistēmu.

48. Ja iesniedzējtiesa, ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, beigās secinātu, ka pastāv vairākas līdzīgas valsts prasības maksāt procentus, attiecībā uz kurām paredzēti atšķirīgi noteikumi, tad ar to vien vēl nebūtu pārkāpts līdzvērtības princips, ja vien procenti par PVN, kas iekasēts, pārkāpjot Savienības tiesības, netiktu piemēroti atbilstoši attiecībā uz vienu vai vairākām salīdzināmām valsts prasībām maksāt procentus spēkā esošiem noteikumiem, kuri rada lielākas priekšrocības. Tas tāpēc, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru līdzvērtības princips nevar tikt interpretēts kā tāds, kas dalībvalstij liek attiecināt tās labvēlīgāko iekšējo regulējumu uz visām prasībām, kas iesniegtas kādā konkrētā tiesību jomā [31].

49. Ņemot vērā visu iepriekš izklāstīto, uz pirmo, otro un trešo prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka nodokļa maksātājam, kurš ir pārmaksājis PVN, ko dalībvalsts ir iekasējusi pretēji Savienības tiesību prasībām PVN jomā, saskaņā ar Savienības tiesībām ir tiesības uz PVN, kas iekasēts, pārkāpjot Savienības tiesības, atmaksāšanu, kā arī tiesības uz procentu samaksu par atmaksājamo pamatsummu. Jautājums, vai procenti par atmaksājamo pamatsummu ir piemērojami pēc "vienkāršo procentu" sistēmas vai arī drīzāk pēc "salikto procentu" sistēmas, attiecas uz noteikumiem par prasību maksāt procentus, kura izriet no Savienības tiesībām; dalībvalstīm tie jāparedz, ievērojot efektivitātes un līdzvērtības principus.

B – *Ceturtais prejudiciālais jautājums*

50. Ar ceturto prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa lūdz paskaidrojumu par to, kā Savienības tiesībās ir paredzēts rīkoties, ja par PVN, kas pārmērīgi iekasēts laikā no 1973. līdz 2004. gadam, atbilstoši 1994. gada likuma par PVN 78. punktam vienkāršie procenti netiktu piemēroti prasību, kuras izriet no Savienības tiesībās paredzētā efektivitātes principa, dēļ.

51. Kā jau esmu izskaidrojusi, vienkāršo procentu piemērošana atbilstoši 1994. gada likuma par PVN 78. punktam par laikā no 1973. līdz 2004. gadam pārmērīgi iekasēto PVN pilnībā atbilst efektivitātes principam. Šis konstatējums tomēr nenozīmē, ka ceturtais prejudiciālais jautājums būtu uzskatāms par tādu, kam nav priekšmeta. Tas tāpēc, ka no iesniedzējtiesas apsvērumiem par to, kādēļ uzdots ceturtais prejudiciālais jautājums, izriet, ka šis prejudiciālais jautājums – neraugoties uz skaidro norādi uz efektivitātes principu – būtībā attiecas uz līdzvērtības principa iedarbību.

52. Lai labāk izprastu ceturto prejudiciālo jautājumu, vispirms jāiedziļinās dažādajās prasībās attiecībā uz procentu piemērošanu par PVN, kas iekasēts, pārkāpjot Savienības, tiesības, – par kurām pamatlietā ir strīds. No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu it īpaši izriet, ka papildus tiesībām prasīt vienkāršo procentu samaksu saskaņā ar 1994. gada likuma par PVN 78. punktu strīds ir par vēl diviem valsts tiesībās noteiktiem prasījumiem vai atlīdzinājumiem. Jautājums it īpaši esot, pirmkārt, par tā saukto *mistake-based claim* [prasību, kas pamatota ar kļūdu] un, otrkārt, par tā saukto *Woolwich claim* [*Woolwich* prasību]. Pēc iesniedzējtiesas uzskatiem, 1994. gada likuma par PVN 78. punkta piemērojamība nepieļauj abu šo prasību piemērošanu saskaņā ar *Common law*.

53. Ja saistībā ar atbildi uz pirmo, otro un trešo prejudiciālo jautājumu izrādītos, ka ar to, ka 1994. gada likuma par PVN 78. punkta piemērojamība nepieļauj šo prasību piemērošanu saskaņā ar *Common law*, tiek pārkāptas Savienības tiesības, tad iesniedzējtiesa netieši norāda, ka Savienības tiesībām atbilstīgu risinājumu varētu panākt, ja prasītājiem pamatlietā ļautu izvirzīt *Woolwich claim*, bet joprojām liedzot tiem [izmantot] *mistake-based claim*.

31 — Spriedums lietā *Bulicke* (minēts 9. zemsvītras piezīmē, 27. punkts), spriedums lietā *Transportes Urbanos y Servicios Generales* (minēts 26. zemsvītras piezīmē, 34. punkts), 2009. gada 29. oktobra spriedums lietā C-63/08 *Pontin* (Krājums, I-10467. lpp., 45. punkts) un spriedums apvienotajās lietās *Ansaldo Energia* u.c. (minēts 17. zemsvītras piezīmē, 29. punkts).

54. Šajos apstākļos iesniedzējtiesa ar ceturto jautājumu būtībā lūdz paskaidrot, vai tad, ja tiktu konstatēta 1994. gada likuma par PVN 78. un 80. punkta neatbilstība Savienības tiesībām, tajos ietvertā ierobežojuma nepiemērošana attiecībā uz *Woolwich claim* pamatlietā varētu nodrošināt Savienības tiesībām atbilstīgu procentu piemērošanu vai arī šajā nolūkā 1994. gada likuma par PVN 78. un 80. punktā ietvertais ierobežojums būtu jāatstāj nepiemērots attiecībā uz visām prasībām vai atlīdzinājumiem saskaņā ar *Common law*.

55. Prasītāji pamatlietā rakstveida un mutvārdu apsvērumos šajā ziņā ir norādījuši [32], ka pamatlietā nozīmīgās prasības saskaņā ar *Common law* izceļoties ar prasību brīvas konkurences principu, tādējādi – ja ir izpildīti visi piemērošanas nosacījumi – prasības iesniedzējs pēc saviem ieskatiem varot izraudzīties kādu no izvēlei piedāvātajām prasībām. Attiecībā uz abām prasībām saskaņā ar *Common law* (*mistake-based claim* un *Woolwich claim*), ko varējuši izvēlēties prasītāji pamatlietā, esot spēkā sešu gadu noilguma termiņš. Saistībā ar *Woolwich claim* tā ritējums sākoties jau no maksājuma brīža, turpretim saistībā ar *mistake-based claim* – tikai no brīža, kad persona, kurai ir tiesības uz atmaksājumu, ir uzzinājusi par sava maksājuma nelikumīgumu vai arī kad tai saprātīgi vajadzētu spēt to uzzināt. Tā kā, pēc prasītāju pamatlietā uzskatiem, tie prasības esot izvirzījuši sešu gadu termiņā no uzzināšanas brīža, tie esot īpaši ieinteresēti pamata tiesvedībā balstīties uz tādu prasību, kāda ir *mistake-based claim*.

56. Lai atbildētu uz ceturto prejudiciālo jautājumu ir jāpamatojas uz principu, ka noteikumi attiecībā uz procentu piemērošanu par maksājumiem, kas iekasēti, pārkāpjot Savienības tiesības, dalībvalstīm ir jāparedz, ievērojot efektivitātes un līdzvērtības principus. Šajā ziņā esmu jau secinājusi, ka Apvienotās Karalistes paredzētā vienkāršo procentu piemērošana saskaņā ar 1994. gada likuma par PVN 78. punktu attiecībā uz PVN, kas iekasēts, pārkāpjot Savienības tiesības, atbilst efektivitātes principam [33].

57. Uz jautājumu, vai šī vienkāršo procentu piemērošana atbilstoši 1994. gada likuma par PVN 78. punktam un ar to saistītā, no tā izrietošā prasību nepieļaušana saskaņā ar *Common law* atbilst arī līdzvērtības principam, ir jāatbild iesniedzējtiesai atbilstoši jau iztirzātajiem kritērijiem [34]. Saistībā ar ceturto prejudiciālo jautājumu minētajai tiesai šajā ziņā it īpaši ir jāatbild uz jautājumu, vai nodokļa maksātājs, kurš līdzīgus nodokļus vai nodevas, kas iekasēti, pārkāpjot valsts tiesības, prasa atmaksāt kopā ar procentiem, pats var brīvi izraudzīties prasības pamatus attiecībā uz prasībām maksāt procentus saskaņā ar *Common law* vai arī saskaņā ar likumu un pēc tam – ja ir izpildīti visi piemērošanas nosacījumi – izvēlēties *Woolwich claim*, *mistake-based claim* vai citu prasību un tādējādi noteikt arī procentu piemērošanas noteikumus.

58. Ja iesniedzējtiesa šajā ziņā secinātu, ka noteikumi attiecībā uz procentu piemērošanu par PVN, kas iekasēts, pārkāpjot Savienības tiesības, ir paredzēti nelabvēlīgāk nekā noteikumi attiecībā uz līdzīgām valsts prasībām maksāt procentus, – jo nodokļa maksātāji, izvēlēdamies prasības, var noteikt noilguma termiņu, kā arī citus elementus līdzīgās valsts prasībās maksāt procentus, bet tā tas nav attiecībā uz procentu piemērošanu par PVN, kas iekasēts, pārkāpjot Savienības tiesības, – tad labvēlīgākie noteikumi, kas ir spēkā attiecībā uz līdzīgām valsts prasībām maksāt procentus, [iesniedzējtiesai] būtu jāpiemēro arī attiecībā uz procentu piemērošanu par PVN, kas iekasēts, pārkāpjot Savienības tiesības, un tādējādi jāļauj nodokļa maksātājiem brīvi izvēlēties prasību.

59. Lai nodrošinātu pilnīgu Savienības tiesību iedarbību, iesniedzējtiesai šajā lietā būtu pienākums nepieciešamības gadījumā atstāt bez ievērības valsts tiesību normas, kas liedz procentus par PVN, kurš iekasēts, pārkāpjot Savienības tiesības, piemērot atbilstoši labvēlīgākajiem noteikumiem, kādi ir spēkā attiecībā uz līdzīgām valsts prasībām maksāt procentus, un valsts tiesību normas, kurās saistībā ar

32 — Rakstveida apsvērumi, 34. un nākamie punkti un 112. un nākamie punkti.

33 — Skat. šo secinājumu 33. un nākamos punktus.

34 — Skat. šo secinājumu 38. un nākamos punktus.

līdzīgām valsts prasībām paredzēti labvēlīgāki noteikumi, piemērot no Savienības tiesībām izrietošajām prasībām maksāt procentus [35]. Šis pienākums ir tieši secināms no Savienības tiesību noteikumu, – no kuriem izriet nodokļa maksātāja, kuram ir tiesības uz atmaksājumu, prasības maksāt procentus, – tiešās iedarbības un piemērošanas pārākuma [36].

60. Tomēr arī šeit ir vēlreiz jāatgādina, ka līdzvērtības principu nedrīkst interpretēt tādējādi, ka tas dalībvalstij liek attiecināt tās labvēlīgāko iekšējo regulējumu uz līdzīgām prasībām attiecībā uz procentu piemērošanu par PVN, kas iekasēts, pārkāpjot Savienības tiesības [37]. Tātad, ja izrādītos, ka nodokļa maksātāji, kuriem ir tiesības uz atmaksājumu, var noteikt noilguma termiņu un citus procentu piemērošanas noteikumus tikai attiecībā uz savām līdzīgajām valsts prasībām maksāt procentus, izvēlēdamies prasību, bet tas ir liegts attiecībā uz procentu piemērošanu par citām līdzīgām valsts prasībām maksāt procentus, tad dalībvalsts var liegt brīvu prasības izvēli arī attiecībā uz procentu piemērošanu par PVN, kas iekasēts, pārkāpjot Savienības tiesības.

61. Ņemot vērā iepriekš minēto, uz ceturto prejudiciālo jautājumu ir jāatbild šādi: ja iesniedzējtiesa secina, ka pamatlietā apstrīdētie noteikumi attiecībā uz procentu piemērošanu par PVN, kas iekasēts, pārkāpjot Savienības tiesības, ir paredzēti nelabvēlīgāk nekā noteikumi attiecībā uz līdzīgām valsts prasībām maksāt procentus un ka tāpēc ir pārkāpts līdzvērtības princips, tad tai valsts tiesību normas ir jāinterpretē un jāpiemēro tādējādi, lai procenti par PVN, kas iekasēts, pārkāpjot Savienības tiesības, tiktu piemēroti atbilstoši labvēlīgākajiem noteikumiem, kuri ir spēkā attiecībā uz līdzīgām valsts prasībām.

VII – Secinājumi

62. Pamatojoties uz izklāstītajiem apsvērumiem, ierosinu Tiesai uz prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) nodokļa maksātājam, kurš ir pārmaksājis PVN, ko dalībvalsts ir iekasējusi pretēji Savienības tiesību prasībām PVN jomā, saskaņā ar Savienības tiesībām ir tiesības uz PVN, kas iekasēts, pārkāpjot Savienības tiesības, atmaksāšanu, kā arī tiesības uz procentu samaksu par atmaksājamo pamatsummu. Jautājums, vai procenti par atmaksājamo pamatsummu ir piemērojami pēc "vienkāršo procentu" sistēmas vai arī drīzāk pēc "salikto procentu" sistēmas, attiecas uz noteikumiem par prasību maksāt procentus, kura izriet no Savienības tiesībām; dalībvalstīm tie jāparedz, ievērojot efektivitātes un līdzvērtības principus;

2) ja iesniedzējtiesa secina, ka pamatlietā apstrīdētie noteikumi attiecībā uz procentu piemērošanu par PVN, kas iekasēts, pārkāpjot Savienības tiesības, ir paredzēti nelabvēlīgāk nekā noteikumi attiecībā uz līdzīgām valsts prasībām maksāt procentus un ka tāpēc ir pārkāpts līdzvērtības princips, tad tai valsts tiesību normas ir jāinterpretē un jāpiemēro tādējādi, lai procenti par PVN, kas iekasēts, pārkāpjot Savienības tiesības, tiktu piemēroti atbilstoši labvēlīgākajiem noteikumiem, kuri ir spēkā attiecībā uz līdzīgām valsts prasībām.

35 — Skat. 2010. gada 15. jūlija spriedumu lietā C-256/09 *Purrucker* (Krājums, I-7353. lpp., 99. punkts), 2010. gada 14. janvāra spriedumu lietā C-233/08 *Kyrian* (Krājums, I-177. lpp., 61. punkts) un 2005. gada 8. novembra spriedumu lietā C-443/03 *Leffler* (Krājums, I-9611. lpp., 51. punkts).

36 — Par Savienības tiesību piemērošanas pārākumu, kā arī tiešo iedarbību skat. 2011. gada 8. marta Atzinumu 1/09 (Krājums, I-1137. lpp., 65. punkts), kā arī 1991. gada 14. decembra Atzinumu 1/91 (*Recueil*, I-6079. lpp., 21. punkts).

37 — Par to skat. 31. zemsvītras piezīmē minēto judikatūru.